SAMO EŽERO SEKLIAI

NAUJA NIJOLĖS JANKUTĖS KNYGA VAIKAMS

PR. NAUJOKAITIS

Talentinga beletristė Nijolė Jankutė gerai pažįsta vaikų psichologiją ir žino jaunųjų skaitytojų lietuvių kalbos ribotumą. Dėlto jos knygos mielai skaitomos, turi pasisekimą. "Šamo ežero sekliai" yra ketvirtoji autorės knyga jaunajam skaitytojui. Ankstesnės trys: "Žebriuko nuotykiai miške", "Danutė stovyklauja" ir "Kaip Algiukas ieškojo vėjo" buvo kritikos palankiai įvertintos — ir dėl psichologinio tikrumo, ir dėl nuotykių patrauklumo, dėl mokėjimo prabilti į vaiko interesų sritį.

Nuo ankstesniųjų knygų neatsilieka ir ši ketvirtoji. Ji gal net pralenkia anas. "Šamo ežero sekliai" vaizduoja vienos lietuvių šeimos atostogas prie ežero, kurs turi Šamo vardą. Jurkūnai atvyko prie ežero atostogauti iš didelio miesto. Jie išsinuomojo mažutį namelį prie pat ežero. Čia nuostabiai ramu ir gražu. Vaikam — vyresniam Rimui ir jaunesnei sesutei Alei — iš karto atrodė, kad čia bus labai nuobodu, nes nėra nei televizijos, nei kino, net įdomesnės krautuvės. Tiesa, yra valčių, gali meškerioti, gali rasti molio lipdybai. Tėvelis savaitgaliais atvažiuoja pameškerioti, o kitas dienas vaikai gyvena su mama. Tačiau netrukus toje ramybėje užsimezga nuotykis, kuris į savo sūkurį įvelia abudu vaikus.

Rimas naktį girdi kiemelyje įtartinus žingsnius. Kaimyno Fordo, simpatingo luošo senuko, namelyje loja šunytis. Su tuo baltu kinietišku šunyčiu Čang-Po ypač susidraugauja Alė. Rimas susidraugauja ir su nuolatos čia gyvenančiu berniuku Tomu. Maudyklėse vaikai susiduria su labai nesimpatingu storuliu, kurs čia plauna savo nešvarų automobilį, peikia šuniuką. Grįžtančius iš maudyklių vakus automobiliu pavėžina nepažįstamas vyrukas, kurs juokiasi tokiu biauriu juoku, lyg žvengtų arklys.

Kaimynas Fordas, išvykdamas su reikalais ilgesniam laikui į miestą, šuniuką globoti palieka Alei. Bet naktį šuniuką iš užrakinto rūsio kažkas pavagia. Rimas susirašo planą gaudyti vagį. Paaiškėja, kad į vagystę yra įsivėlęs ir jo naujasis draugas Tomas. Jis veža valtimi dėžėje paslėptą šuniuką į ežero salą. Rimas jį vejasi kita valtimi. Pasiveja tik saloje išlipusį Tomą su šuniuku. Įvyksta smarkios vaikų muštynės, net su krauju iš nosies, su perskeltomis lūpomis. Tuo tarpu Alė pagal Rimo nurodymus su šuniuku sėda į valtį ir plaukia namų link. Bet ją pagauna ežere tas pats vyrukas, kurs juos buvo pavėžinęs automobiliu. Jis pagrobia šuniuką į puikią motorinę valtį. Pasirodo, kad ši valtis buvo vogta. Savininkas pranešė apie vagystę policijai. Ežere atsiranda ir motorine valtimi plaukiąs policininkas. Jis gaudo valties vagį. Tik vogtajai valčiai pritrūkus benzino, pavyksta vyruką suimti. Valtyje randamas ir vogtas šuniukas, apie kurį Rimas jau buvo spėjęs pranešti prie ežero patruliuojančiam policininkui. Nuotykis išsiplečia į tikrą sensaciją, apie kurią rašo vietinė spauda. Šuniuko pavogimas veda prie brangenybių vagies, kurs buvo pavogęs žymios kino artistės briliantinę apyrankę, pusės milijono vertės. Vagys tą apyrankę buvo paslėpę šuns dirželyje. O tas šuniukas per vagių neapsižiūrėjimą su brangenybe kaip tik buvo patekęs pas senuką Fordą. Dėlto vagims taip parūpo tas kiniškas baltas šunelis. Policija visas vagystės paslaptis išaiškino, suvedė į vieną tašką ir bylą atidavė teismui. Vagys buvo nuteisti. Nemažas vaidmuo toje byloje teko ir Rimui su Ale. Rimas buvo molyje atspaudęs automobilio, kurs buvo įvažiavęs į jų kiemelį, padangų žymes. Tai pavyko nustatyti, kad tas vyrukas automobilį buvo pavogęs iš kito miestelio. Šuniuką pavogti jį pasamdė kitas vagis. Artistė už apyrankės suradimą gausiai apdovanojo senuką Fordą, o Rimui paskyrė stipendiją mokslui eiti. Vaikai — Rimas, Tomas ir Alė — steigia slaptą Šamo ežero seklių agentūrą.

Apysakaitėje vaizduojama Jurkūnų šeima yra pavyzdinga, gera. Vaikai rūpestingai išauklėti: duodama jiems pakankamai laisvės, nevarginami sausais pamokslais, bet budri tėvų akis juos prižiūri ir atatinkamai vairuoja. Tai ir abu — Rimas ir Alė — yra natūralūs, sveikos moralės, vitališki vaikai. Jų psichologinis tikrumas nekelia jokių abejonių. Labai supratingi rodomi ir vasarvietės policininkai. Žinoma, sukčiai, vagys turi būti nesimpatingi. Jie toki ir yra. Gražiai derinasi į teigiamųjų veikėjų grupę ir senukas Fordas, Raizgiausia ir nepatikimiausia yra Tomo istorija. Tas nepažįstamas vaikus pavėžinęs vyrukas, pažadėdamas transistinį radio aparatuką, suvilioja Tomą, kad šis išlaužtų spyną ir pavogtų šuniuką. Tomas tą padaro, galvodamas vagį atiduoti policijai. Bet vis dėlto policijai nepranešęs gabena šuniuką į salą. Jei Rimas nebūtų sukliudęs, tai šunelis ir būtų patekęs į vagies rankas. Tomas manė gudrų vagį apgauti, net galvodamas, kad vagies apgavimas yra morališkai teisingas dalykas. Ir tos muštynės su Rimu saloje nerodo Tomo moralinio augštumo. O vis dėlto autorė Tomą palieka nenubaustą (tiesa, pasako, kad tėvas gerokai jam įkrėtęs ir laisvę suvaržęs). O būtų nuoseklu, kad pats Tomas būtų išgyvenęs savo nusikaltimo pajutimą kiek giliau, kad būtų įvykęs koks vidinis lūžis, pasiryžimas.

Pasakojimas yra lengvas, neperkrautas puošmenomis, kalba paprasta, bet neskurdi — išlaikyta pusiausvyra tarp prisitaikymo nežodingam skaitytojui ir mūsų kalbos turtingumo. Dialogai yra gausūs ir gyvi, psichologiškai tikri. Taigi knygelė yra patraukli, miela, prabylanti į Amerikos aplinkoje brėstančio vaiko interesus.

Literatūrinį tekstą papildo gausios, pritaikintos dail. Nijolės Palubinskienės iliustracijos. Gal ir gerai, kad jos

M. BIRŽIŠKAITĖ-ŽYMANTIENĖ "DAINOS IR GIESMĖS" VIRŠELIS

• ŠEIMA IR AUKLĖJIMAS

KAIP VERTINAMOS LIETUVIŠKO JAUNIMO TAUTINIAI MIŠRIOS DRAUGYSTĖS

K. L. K. Moterų Dr-jos Prisikėlimo parapijos skyrius Toronte, paskelbė lietuviško seminaro mokiniams konkursą tema "Kaip vertinamos lietuviško jaunimo tautiniai mišrios draugystės". Komisiją sudarė J. Andrulis, Z. Daugvainienė, R. Ulbienė. Mecenatai A. A. Šmigelskiai. Premijas gavo: 1. Lina Vaitiekūnaitė, 2. Rima Bumbulytė, 3. Regina Krasauskaitė, 4. Algirdas Stankus.

L. Vaitiekūnaitė,
pirmoji premija

Kaip aš įvertinu tautiniai mišrias draugystes? Atsakymas šiam klausimui yra labai asmeniškas ir jautrus. Kiekvienas jaunuolis savaip žiūri į tautiniai mišrias draugystes. Todėl norėčiau savo mintis pasidalinti su jumis.

Kiekvienas jaunuolis, gyvendamas Kanadoj ar Amerikoj yra tampomas tarp dviejų pasaulių — lietuviško ir mišraus.

Didelis uždavinys atsakyti kuriai draugystei tu asmeniškai pritari.

Jei draugauji su svetimtaučiais — tai jau vis tiek kad šitas jaunuolis apleido savo tautą, jau jam nerūpi lietuviškumas, jis jau eina blogais keliais.

Mano manymu, netaip jau baisu.

Mes, kaip jaunuoliai, angliską mokyklą lankome kasdien, tai esame drauge su svetimtaučiais didesnę dalį savaitės. Mes turime patys būti kultūringi ir žinoti, kad kiekviena tauta turi ką nors kultūringo ir gražaus, pavyzdžiui — gražių ir prasmingų organizacijų, kurios yra geros ir gal neblogesnės už mūsų. Gal ir mes galime iš jų ką nors pasimokyti ir pritaikyti sau, bet negalime užmiršti, kad esame gimę lietuviais ir mūsų geriausi draugai turi būti lietuviukai. Mes esame laimingi ir dėkingi turėdami lietuviškas parapijas, grynai lietuviškas pamaldas, stovyklas, mokyklas, kursus. Čia mes praplečiame savo lietuvišką žodyną, kultūrą ir t.t.

Pastebėjau labai populiarų išsireiškimą, kad jaunimas šiandien nesidomi lietuvių kalba, nes negimė Lietuvoje. Teisingai! Mes negimėm Lietuvoje, bet tas dar nereiškia, kad mes nesididžiuojame savo tauta, savo kalba, savo kultūra, savo istorija. Mes negalime pasiduoti kitoms tautoms. Turime kovoti ne ginklu, bet savo kultūros darbais ir dvasia.

Laikas greitai bėga. Nepastebėsim kaip ateis ta diena, kada mes savo išmoktas žinias ir kultūrą turėsime perduoti savo vaikams.

Tada atsakingumo jausmas tautiniai mišriai draugystei kris ant jų pečių.

R. Bumbulytė,
antroji premija

Kai prieš maždaug trisdešimt metų siautė Antras Pasaulinis Karas daug žmonių buvo rusų ir vokiečių priespaudos priversti pasišalinti iš savo gimtųjų kraštų ir jieškoti naujo gyvenimo svetur. Tarp šių tautų buvo ir lietuviai. Beveik visi atvyko nemokėdami anglų kalbos ir beturėdami mažai turto. Sunkiai dirbdami visi tapo daugiau pasiturį ir įsitaisė gražius namus, mašinas ir žmonoms kailinius paltus.

Betkuris žmogus, atsiradęs svetimųjų tarpe, bando surasti žmogų su kuriuo jis turi ką nors bendro. Panašiai buvo ir su Europos tautomis, atsidūrusiomis tremtyje. Kiekvienos tautos žmonės būrėsi kartu ir sudarė savas kolonijas Kanadoje. Tais laikais pagrindinis reikalas buvo kaip nors išsilaikyti ir buvo daug jaukiau kreiptis pagalbos pas savąjį, negu pas svetimtautį. Taip ir gyveno, lietuviai su lietuviais, vokiečiai su vokiečiais, italai su italais, ir taip toliau. Ir iki šios dienos tos pirmosios kolonijos išsiliko.

Panašiai, daug pabėgėlių manė, kad karui pasibaigus, bus galima sugrįžti į gimtinę. Kai vėliau paaiškėjo, kad tai bus neįmanoma, žmonės apsiprato su naujuoju kraštu. Nežinia — gal teks čia amžinai likti. Atsirado naujas reikalas kiekvienai tautai — išlaikyti savąją kalbą ir kultūrą, kad esant tremtyje neišnyktų. Įsisteigė tautiškos parapijos, mokyklos ir organizacijos. Jaunimas, ypatingai buvo raginamas įsijungti bendruomenės veikloje, nes ateis laikas, kad seniesiems reikės atsisakyti dalyvauti ir jaunimas bus priverstas perimti jų eiles. Bendruomenė irgi ragino jaunuosius sukurti naujas, lietuviškas šeimas, kad išlaikytų lietuvybę. Kolkas viskas ėjo puikiai. Vėliau pradėjo lietuvių kolonija skirstytis ir plėstis į užmiesčius. Dabar lietuviai vienas kitą tebemato dažniausiai savaitgaliais.

Vaikai lanko katalikiškas arba valdiškas mokyklas penkias dienas savaitėje. Šias mokyklas taip pat lanko mišinys įvairių kitų tautybių. Per dieną viskas yra mokoma angliškai. Kieme, vaikai žaisdami kalbasi angliškai. Anglų kalba supa jaunimą iš visų pusių — mokykloje, autobusuose, iš knygų ir žurnalų ir iš televizijos. Kaikurie tėvai jau nei namuose nebekalba lietuviškai.

Vaikai, retai matydami kitus lietuvius vaikus, susidraugauja su svetimtaučiais, su kuriais jaučiasi artimiau, nes juos mato dažniau. Šios draugystės ilgai tęsiasi, kartais visam gyvenimui. Dažnai pasitaiko kad lietuvis ir svetimtautė (arba lietuvė ir svetimtautis) nori sukurti šeimą. Pirmoji tėvų reakcija būna didelio nusivylimo — "Kur mes suklydome? Tėvai bijo, kad kai dviejų skirtingų tautybių žmonės susituokia, jie niekada nesutaria pagrindiniais reikalais ir skyrybos yra neišvengiamos.

Pastebima, kad vedybos mūsų tautiečių tarpe retėja ir retėja, o mišrios vedybos daugėja. Tėvai bijo, kad jaunoji karta pamirš lietuvybės išlaikymą tremtyje ir visas darbas, ir mokymas nueis veltui. Kol draugystės lengvos ir be atsakomybės, tėvai laiko svetimtaučius gerais, nuoširdžiais žmonėmis, bet kai padėtis surimtėja ir matosi, kad bus mišrios vedybos, vyresnieji pradeda būti daugiau kritiški ir rūstūs, mėgindami išvengti rimtų draugysčių.

Bendrai mišrios draugystės yra įvertinamos kaip žalingos, ne dėl to, kad jos faktinai tokios yra, bet dėl to, kad senoji karta stengiasi iki paskutinių kaip nors išlaikyti lietuviškumą ir lietuvių vienybę tremtyje.

---

primena savo stiliumi pačių vaikų primityvius piešinius. O vis dėlto norėtųsi, kad mūsų jaunieji knygų iliustratoriai pakiltų nuo primityvo, kad ir į tokį grafikos lygį, kokį yra pasiekę okupuotos Lietuvos grafikai, kad ir toki kaip Rimtas Tarabilda ir kiti.

Nijolė Jankutė, ŠAMO EŽERO SEKIAI. Išleido Liet. Knygos Klubas, 1972 m. Čikagoje. Iliustracijos ir viršelis Nijolės Palubinskienės. Knygelė turi 140 psl., kaina $4.00.

KANADOS

PRENUMERATORIAI

PRAŠOMI

REDAKCIJAI

PRANEŠTI

POSTAL

CODE

NUMERIUS